

ТЕМА НОМЕРУ: СУДОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПЕРШІ ПІДСУМКИ

*Сергій Прилуцький,
доктор юридичних наук,
професор кафедри правосуддя
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

УДК 342.41; 342.56

Вища рада правосуддя – самостійний орган судової влади України!? (Актуальні питання новітнього конституційного формату)

В сучасному європейському правовому просторі, не так давно, почала домінувати ідея самоорганізації судової влади, яка чи не вперше офіційно пролунала в Рекомендації Ради Європи №(94) 12 „Незалежність, дієвість та роль суддів” де зазначається, що орган, який є уповноваженим приймати рішення щодо обрання та кар’єри суддів, повинен бути незалежним від уряду та адміністративних органів. Для гарантії незалежності цього органу мають бути запроваджені такі положення, як, наприклад, нагляд за тим, щоб його члени призначались судовою владою, і щоб орган самостійно приймав рішення про власні правила процедури.

Рішення такого органу повинні контролюватись судовим органом

найвищої інстанції, або ж він сам може бути таким органом найвищої інстанції.

У подальшому, дана ідея знайшла свій розвиток у Європейській хартії про закон „Про статус суддів” (1998 р.), де у п. 1.3. зазначається: „Щодо кожного рішення стосовно відбору та призначення судді на посаду, підвищення по службі або припинення його повноважень законом має бути передбачено втручання органу, незалежного від виконавчої та законодавчої влади, у складі якого щонайменше половина членів – судді, обрані їх колегами, і в якому було б гарантовано якнайширше представництво суддівського корпусу”.

Згідно Висновку Першої експертної комісії Міжнародної асоціації

суддів про «Роль та функції Вищої ради юстиції чи аналогічного органу в організації та управлінні національною судовою системою» (2003 р.) Вища рада юстиції має бути інструментом зміцнення незалежності судової влади і суддів при виконанні ними своїх обов'язків за умови суворого дотримання автономного статусу та незалежної позиції від інших органів влади; якщо Вища рада юстиції чи аналогічний орган не побудовано таким чином, щоб забезпечувати та захищати незалежність суддів, то завжди виникає загроза підризу такої незалежності; дуже важливо, щоб у Вищій раді юстиції чи аналогічному органі більшість становили судді. Ці судді мають обиратися своїми колегами або набувати членства у цьому органі завдяки своїй особливій посаді в судовій системі, але вони не повинні призначатися урядом чи парламентом; у будь-якому разі такий орган має бути буфером між судовою та виконавчою владою і діяти таким чином, щоб захистити суддів від впливу з боку інших владних органів, а не бути їх інструментом; Вища рада юстиції чи аналогічний орган має відігравати головну роль у призначенні, просуванні по службі, дисциплінарній та навчальній сфері.

Ідея самоорганізації судової влади послідовно розвивається й впроваджена у правові системи більшості європейських держав.

Разом з тим, варто нагадати, що прототипом даного міжнародного інституту стала Вища рада магістратури, яка була утворена у Франції відповідно до Конституції 1958 р. Сьогодні, згідно чинної редакції Конституції Франції встановлено, що Президент Республіки є гарантом незалежності судової влади і в цьому йому допомагає Вища рада магістратури (далі по тексту – ВРМ). Водночас, Головою ВРМ є Президент Республіки, а міністр юстиції є віцеголовою і може замінювати Президента Республіки. ВРМ включає два склади – один, повноважний щодо суддів, а інший – щодо прокурорів.

Склад, повноважний щодо суддів, включає, крім Президента Республіки і міністра юстиції, п'ять суддів і одного прокурора, одного члена Державної ради, що призначається Державною радою, і трьох осіб, що не відносяться ні до Парламенту, ні до судової системи і призначаються відповідно Президентом Республіки, головою Національних зборів і головою Сенату. Склад, повноважний щодо прокурорів, включає, крім Президента Республіки і міністра юстиції, п'ять прокурорів і одного суддю, а також члена Державної ради і трьох осіб згідно означеного вище критерію. Склад ВРМ, повноважний щодо суддів, вносить пропозиції про призначення суддів Касаційного суду, перших голів апеляційних судів та голів судів великої інстанції. Решта суддів призначаються за її позитивного висновку. ВРМ виносить рішення в якості дисциплінарної ради суддів, і тоді головуєчим має бути перший голова Касаційного суду. Склад ВРМ, який повноважний щодо прокурорів, дає свій висновок стосовно призначення прокурорів, за винятком посад, призначення на які ухвалюються Радою міністрів. ВРМ дає свій висновок по дисциплінарним санкціям щодо прокурорів. В цьому випадку в ній головує Генеральний прокурор при Касаційному суді.

Наведений приклад щодо конституційного механізму організації та діяльності французької моделі ради юстиції демонструє юридичну самобутність цієї країни. При цьому, якщо накласти французьку модель організації Вищої ради магістратури на нинішній стан розвитку української державності, то вона буде неприйнятною, й більш того, навіть небезпечною. Для сьогодення вітчизняного сприйняття є неприпустимою думка про те, що Президент, навіть гіпотетично, може бути гарантом незалежності судової влади.

Як відомо, Україна вперше на конституційному рівні запровадила інститут самоорганізації судової влади

у 1996 році, коли згідно ст. 131 Основного Закону передбачалось утворення Вищої ради юстиції. Нажаль, за роки функціонування даного органу він неодноразово ставав знаряддям політичних маніпуляцій, підризу незалежності суддів та узурпації державної влади. Тому, після Революції гідності одним із першочергових завдань для України стало суттєве вдосконалення даної інституції, із урахуванням вітчизняних історичних реалій, правової та політичної культури.

Саме тому, одне із ключових перетворень конституційної реформи 2016 року торкнулося організаційної та функціональної модернізації Вищої ради юстиції. Попередня діяльність Вищої ради юстиції настільки дискредитувала даний орган, що було прийнято рішення змінити його назву на Вищу раду правосуддя (далі по тексту – ВРП). Змінюючи назву, законодавець зробив спробу реанімувати даний конституційний орган судової влади України. Так, згідно п. 16-1 перехідних положень Конституції України було встановлено, що з дня набрання чинності Законом України „Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” (2016 р.) і до утворення ВРП її повноваження здійснює Вища рада юстиції. Водночас, ВРП утворена шляхом реорганізації Вищої ради юстиції, а тому до обрання (призначення) членів ВРП цей орган діє у складі членів Вищої ради юстиції протягом строку їх повноважень, але які не можуть тривати довше, ніж до 30 квітня 2019 року.

Конституційні зміни торкнулися не тільки назви, але й функціонального наповнення даного органу. Враховуючи попередній досвід організації та діяльності Вищої ради юстиції, вітчизняний законодавець серйозно переосмислив місце та роль даного правового інституту в правовій системі України. Немаловажну роль у цьому процесі відіграв і зарубіжний досвід, а також послідовний вплив відповідних органів Ради Європи та Європейського Союзу.

Варто зазначити, що серед рад юстиції, які є в Європі, розрізняють дві основні моделі:

а) Південноєвропейську модель, за якою рада юстиції є конституційним органом і виконує основні функції із забезпечення незалежності правосуддя, такі як надання рекомендацій щодо призначення суддів або застосування заходів дисциплінарної відповідальності;

б) Північноєвропейську модель, за якою ради юстиції мають широкі повноваження в адміністративній сфері (нагляд за веденням судового реєстру, обігом та зберіганням справ, швидкістю розгляду справ, забезпеченням єдності судової практики, забезпечення якості роботи судів тощо), у сфері управління судами і до того ж відіграють важливу роль у складанні бюджету судів (участь у підготовці бюджету, розподілі і призначенні коштів, нагляд і контроль за витратами тощо).

У багатьох європейських країнах простежується тенденція до запозичення обох моделей при створенні/реформуванні своїх рад юстиції для того, щоб досягти подвійної мети: захистити суддів від будь-якого втручання в їхню незалежність шляхом призначення, службового просування або звільнення і задовольнити зростаючі потреби сучасного судового управління. Зазначені моделі можна назвати змішаними.

У більшості держав ради юстиції є конституційними органами. У деяких країнах, де ради юстиції мають конституційний статус, конституція лише вказує на наявність і головну роль цього органу та не містить переліку його точного складу або функцій, оскільки останні регулюються за законом. І все ж усе більше країн прагнуть урегулювати склад, а іноді й основні функції ради юстиції в самій конституції.

Таке рішення вважається доцільним для того, щоб запобігти можливим спробам звузити компетенції рад юстиції шляхом зміни відповідних законів.

Цим шляхом пішла й Україна, адже він є найбільш прийнятним в українських реаліях [1, 49-52; 2, 24]. Так, згідно нової редакції ст. 131 Конституції передбачається, що в Україні діє Вища рада правосуддя, яка складається з двадцяти одного члена, з яких десятьох – обирає з'їзд суддів України з числа суддів чи суддів у відставці, двох – призначає Президент України, двох – обирає Верховна Рада України, двох – обирає з'їзд адвокатів України, двох – обирає всеукраїнська конференція прокурорів, двох – обирає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ. Голова Верховного Суду входить до складу ВРП за посадою.

Строк повноважень членів ВРП становить чотири роки, і вони не можуть обіймати дану посаду два строки поспіль.

Член ВРП не може належати до політичних партій, профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади (крім посади Голови Верховного Суду), виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької чи творчої.

Член ВРП має належати до правничої професії та відповідати критерію політичної нейтральності.

ВРП набуває повноважень за умови обрання (призначення) щонайменше п'ятнадцяти її членів, серед яких більшість мають становити судді.

Варто нагадати, що відповідно до конституційних змін Міністр юстиції України та Генеральний прокурор України втратили членство у цьому органі.

Визначаючи правовий статус ВРП законодавець проявив стриманість, і у ст. 1 Закону України „Про Вищу раду правосуддя” (2016 р.) вказав, що Вища рада правосуддя є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування.

Назвавши ВРП органом державної влади, законодавець не поспішив

вказати, до якої саме гілки державної влади (ст. 6 Конституції України) належить даний орган.

Вбачається, що за своїм складом ВРП є органом судової влади, оскільки більшість її членів мають бути професійними суддями. Інші члени ВРП, на наш погляд, будучи повноправними членами даного органу, передусім мають виконувати роль соціально-політичного балансу, стримуючи суддівську більшість від корпоративності та допомагаючи їм у вирішенні складних питань організації судової влади.

Крім того, ВРП досить умовно можна порівняти із континентальним судом присяжних, коли професійні судді разом із присяжними утворюють об'єднану судову колегію.

Після конституційної модернізації Вищої ради юстиції та її перевтілення у Вищу раду правосуддя, ця інституція набула рис універсального конституційного органу в системі правосуддя. Правова природа ВРП є особливою та багатогранною, і це передусім виражається у спектрі тих функцій та повноважень, що покладаються на даний орган. Конституційні функції ВРП, що передбачені ст. 131 Основного Закону, можна розділити на три окремі групи.

Зокрема, функція щодо формування суддівського корпусу передбачає повноваження по:

1) внесенню подання Президентіві України про призначення судді на посаду;

2) ухваленню рішення про переведення судді з одного суду до іншого;

3) ухваленню рішення про звільнення судді з посади.

До другої групи можна віднести функцію ВРП по забезпеченню незалежності суддів та авторитету правосуддя (незалежності судової влади). Дана функція розкривається у ст. 73 Закону України „Про Вищу раду правосуддя” (2016 р.), де встановлено, що ВРП вживає заходи загального та індивідуального характеру.

Зокрема, до заходів індивідуального характеру належить:

- ведення й оприлюднення на своєму офіційному веб-сайті реєстру повідомлень суддів про втручання в їх діяльність щодо здійснення правосуддя; проведення перевірки таких повідомлень, оприлюднення результатів та ухвалення відповідних рішень;

- внесення до відповідних органів чи посадових осіб подання про виявлення та притягнення до встановленої законом відповідальності осіб, якими вчинено дії або допущено бездіяльність, що порушує гарантії незалежності суддів або підриває авторитет правосуддя;

- внесення на розгляд зборів відповідного суду подання про звільнення судді з адміністративної посади у разі невиконання ним рішення ВРП.

До заходів загального характеру, які вживає ВРП належить:

- ухвалення та оприлюднення публічної заяви і звернення;

- звернення до суб'єктів права законодавчої ініціативи, органів, які уповноважені приймати правові акти, із пропозиціями щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя;

- звернення до прокуратури й органів правопорядку щодо надання інформації про розкриття та розслідування злочинів, вчинених щодо суду, суддів, членів їхніх сімей, працівників апаратів судів, злочинів проти правосуддя, вчинених судьями, працівниками апарату суду;

- підготовка у співпраці з органами суддівського самоврядування, іншими органами та установами системи правосуддя, громадськими об'єднаннями й оприлюднення щорічної доповіді про стан забезпечення незалежності суддів в Україні.

Серед означених вище конституційних функцій ВРП, однією з найбільш актуальних та неоднозначних у сприйнятті, – є судова (юрисдикційна) функція ВРП. Неоднозначність та дискусійність полягає у тому, що з одного боку ВРП прямо не називається

судом та не входить до загальної системи судів, хоча і є органом правосуддя та займає самостійне місце в судовій владі України.

На наше глибоке переконання, у питаннях притягнення суддів та прокурорів до юридичної відповідальності ВРП діє в якості суду, тобто є судом у розумінні ст. 124 Конституції України та здійснює правосуддя.

На обґрунтування даного підходу ми можемо звернутися до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.) у якій згідно ст. 6 встановлено, кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом. Водночас, саме у справі «Олександр Волков проти України» (2013 р.) ЄСПЛ встановив, що ніщо не заважає назвати «судом» конкретний національний орган, який не входить до судової системи. Адміністративний або парламентський орган може вважатися «судом» у матеріально-правовому значенні цього терміну, що призведе до можливості застосування ст. 6 Конвенції до спорів державних службовців.

Крім того ЄСПЛ зазначив, що вирішуючи справу заявника та виносячи обов'язкове для виконання рішення, Вища рада юстиції виконувала функцію суду. Обов'язкове для виконання рішення про звільнення заявника було згодом переглянуто ВАСУ, який є судом, що входить до національної судової системи, у класичному розумінні цього слова.

На сьогоднішній день судова функція яку здійснює ВРП передусім пов'язана із питаннями юридичної відповідальності суддів та прокурорів. При цьому можна говорити, що даний конституційний орган діє як суд першої, апеляційної та ревізійної інстанції, а також має забезпечувати судовий контроль під час досудового розслідування щодо суддів.

Юрисдикція ВРП, як суду першої інстанції, включає:

- 1) Ухвалення рішення стосовно порушення суддею чи прокурором

вимог щодо несумісності. Згідно ч. 1 ст. 41 Закону України „Про Вищу раду правосуддя” (2016 р.) за результатами розгляду справи щодо несумісності ВРП може ухвалити рішення: 1) про визнання порушення суддею вимог щодо несумісності з іншою діяльністю або статусом і звільнення його з посади; 2) про визнання порушення прокурором вимог щодо несумісності з іншою діяльністю або статусом і внести в установленому порядку подання про звільнення його з посади; 3) про визнання відсутності порушень суддею або прокурором вимог щодо несумісності з іншою діяльністю або статусом.

Водночас, згідно чинного законодавства утворено юридичний механізм, за яким відповідна Дисциплінарна палата притягає до відповідальності суддю, а вже ВРП безпосередньо накладає та застосовує такі види юридичної відповідальності щодо суддів, як переведення та звільнення судді з посади. Тим самим, ВРП фактично затверджує у ревізійному порядку попереднє рішення органу дисциплінарної юрисдикції. Тому вбачається, що діючи у тандемі з відповідною Дисциплінарною палатою, ВРП умовно можна назвати ревізійною інстанцією. У цьому аспекті, як вже зазначалось, ВРП:

1) Ухвалює рішення про переведення судді з одного суду до іншого. Так, згідно п. 5 ч. 1 ст. 109 Закону України „Про судоустрій і статус суддів” (2016 р.) до судді може бути застосовано самостійний вид дисциплінарного стягнення в якості переведення до суду нижчого рівня. Водночас, згідно п. 2 ч. 1 ст. 70 Закону України „Про Вищу раду правосуддя” (2016 р.) встановлено, що переведення судді з одного суду до іншого здійснюється ВРП на підставі подання Дисциплінарної палати про переведення судді до суду нижчого рівня.

2) Ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя в порядку дисциплінарної відповідальності на підставі

рішення Дисциплінарної палати про застосування дисциплінарного стягнення у виді подання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя.

3) Ухвалює рішення про звільнення судді з посади як самостійний вид дисциплінарної відповідальності. Згідно ч. 3 ст. 56 Закону України „Про Вищу раду правосуддя” (2016 р.) питання про звільнення судді з підстав, визначених п. 3 та 6 ч. 6 ст. 126 Конституції України (вчинення суддею істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаний посаді; порушення суддею обов'язку підтвердити законність джерела походження майна), ВРП розглядає на підставі подання Дисциплінарної палати про звільнення судді.

На нашу думку досить дискусійними видаються положення ст. 109 Закону України „Про судоустрій і статус суддів” (2016 р.) які встановлюють як самостійні види дисциплінарних стягнень: подання про тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя; подання про переведення судді до суду нижчого рівня; подання про звільнення судді з посади. З означених питань дисциплінарний орган фактично не може застосувати реальні види дисциплінарних стягнень, а лише готує попередній висновок у формі подання, який може бути підтриманий, а може бути і відхилений ВРП.

В якості апеляційної інстанції ВРП розглядає скарги на рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора, що розкривається у ст.ст.51-53 Закону України „Про Вищу раду правосуддя” (2016 р.).

Даний конституційний орган також має низку юрисдикційних повноважень по здійсненню судового контролю у питаннях недоторканності суддів та їх професійного імунітету.

Як відомо, згідно ч. 3 ст. 126 Конституції України без згоди Вищої ради правосуддя суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину. Крім того, згідно п. 5, 6 ч. 1 ст. 131 Конституції України ВРП надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою, а також ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя.

Процедура застосування даних конституційних положень врегульована Законами України „Про судючий і статус суддів” (2016 р.), „Про Вищу раду правосуддя” (2016 р.), КПК України (2012 р.) та Регламентом Вищої ради правосуддя (2017 р.) де встановлено, що подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом вноситься на розгляд ВРП Генеральним прокурором або його заступником. При цьому дане подання повинно відповідати вимогам, встановленим КПК України і має бути вмотивованим, містити конкретні факти і докази, що підтверджують вчинення суддею суспільно небезпечного діяння, визначеного КК України, обґрунтування необхідності такого затримання (утримання). До подання мають додаватися копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи подання.

Якщо ж таке подання не буде відповідати встановленим вимогам, ВРП вмотивованим рішенням має його повернути відповідним суб'єктам звернення.

ВРП розглядає подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом не пізніше п'яти днів з дня отримання подання. Проте, якщо суддю було затримано під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, подання має бути розглянуто невідкладно після його надходження та у

межах строку, визначеного КПК України.

Розгляд подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом здійснюється ВРП без виклику судді, або може викликати його для надання пояснень. Розгляд даного подання починається з короткого викладу головуючим на засіданні ВРП наведеного у поданні обґрунтування необхідності такого затримання. Після короткого викладу наведеного у поданні слово надається прокурору. Якщо засідання проводиться з викликом судді і він з'явився на засідання, то слово для надання пояснень також надається судді, щодо якого внесено подання, або його представнику.

Під час розгляду подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом ВРП має право заслухати будь-яку особу чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання, яке розглядається.

Рішення ВРП ухвалюється у нарадчій кімнаті відкритим голосуванням більшістю членів, які беруть участь у засіданні Ради. Рішення про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом оголошується присутнім на засіданні та негайно вручається уповноваженому прокурору. Рішення ВРП про відмову в задоволенні подання повинне бути вмотивованим.

Законом встановлено, що рішення ВРП про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом може бути оскаржене в порядку, визначеному КПК, як складова частина скарги на відповідну ухвалу слідчого судді про затримання судді, утримання його під вартою чи арештом.

Як можна бачити, дана процедура містить ключові ознаки судового розгляду: орган, який ухвалює рішення (суд); зацікавлені протилежні сторони; механізм звернення до суду; дослідження та оцінка фактичних обставин справи; порядок ухвалення

судового рішення та можливість його оскарження.

Проте, практика надання ВРП згоди на затримання судді чи утримання його під вартою викликає низку запитань. Передусім, у чому полягає концептуальна сутність даної компетенції ВРП? Що є предметом розгляду та вирішення ВРП? Ухвалюючи рішення про надання згоди (чи відмову у наданні згоди) на утримання судді під вартою, які питання має з'ясувати ВРП?

Вбачається, що ВРП має здійснювати контроль та захищати незалежність суддів від неправомірного впливу на них з боку органів кримінального переслідування.

Проте, не все так однозначно. Наприклад у рішенні ВРП від 12 березня 2017 року № 486/0/15-17 Про надання згоди на утримання під вартою судді Суворовського районного суду м. Одеси ВРП зазначила лише те, що „дійшла висновку, що подання заступника Генерального прокурора містять обґрунтування, достатні для надання згоди на утримання судді”. Проте, ВРП у своєму рішенні не вдається до юридичної оцінки фактичних даних „обґрунтувань”, що по суті позбавляє рішення ознаки вмотивованості.

Водночас у даному рішенні зазначається, що „подання мотивовано тим, що існують ризики вчинення підозрюваним дій, передбачених пунктами 1-4 ч. 1 ст. 177 КПК України, які вказують, що підозрюваний перебуваючи на свободі, зможе переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду, знищити, сховати або спотворити речі чи документи, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, незаконно впливати на інших підозрюваних та свідків у кримінальному провадженні, а також перешкодити кримінальному провадженню іншим чином”.

Надавши згоду на утримання судді під вартою рішення ВРП не містило належного юридичного обґрунтування на основі досліджених фак-

тичних даних, як підстави для надання дозволу на застосування до судді запобіжного заходу тримання під вартою. Відсутність належного обґрунтування та мотивації рішення ВРП також істотно обмежує можливість його подальшого оскарження.

Фактично, предметом розгляду ВРП став формальний зміст подання з яким звернулась прокуратура.

Водночас у Рішенні ВРП від 18 серпня 2017 року № 2470/0/15-17 Про відмову у наданні згоди на утримання судді Новопсковського районного суду Луганської області під вартою зазначається, що до подання не додано доказів, достатніх для підтвердження викладеного в ньому обґрунтування та надання згоди на утримання судді під вартою.

Крім того, під час розгляду подання встановлено факт порушень гарантій незалежності судді.

Встановлені під час розгляду подання обставини свідчать про те, що затримання судді не відповідає вимогам ст. 126 Конституції України.

Оскільки під час розгляду подання про надання згоди на утримання судді під вартою, за результатами дослідження доданих до подання доказів не було доведено обґрунтованості подання та не встановлено фактів, які б свідчили про необхідність утримання судді під вартою, підстави для задоволення подання відсутні.

На підставі цього ВРП відмовила у задоволенні подання про надання згоди на утримання судді під вартою.

Як ми бачимо, ВРП при ухваленні свого рішення все ж досліджує докази, якими обґрунтовуються доводи подання, а також встановлюються факти які б свідчили про необхідність утримання судді під вартою.

То все ж, чи є ВРП судом?

Системний аналіз положень Конституції України в:

- ст. 29 про те, що ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на під-

ставах та в порядку, встановлених законом;

- ст. 124 про те, що правосуддя в Україні здійснюють виключно суди;

- ст. 131 про те, що в Україні діє Вища рада правосуддя, яка надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою;

а також статей 5 і 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.) про те, що:

- кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підп. "с" п. 1 статті 5, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судові засідання;

- кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, -

дає нам всі підстави вважати, що у рамках кримінальних проваджень де підозрюваним є суддя, ВРП має діяти як суд та виконувати функцію судового контролю під час судового розслідування.

ВРП виступаючи в ролі суду має встановити, чи доводять надані стороною обвинувачення докази обставини, які свідчать про: 1) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні

підозрюваним суддею кримінального правопорушення; 2) наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених ст. 177 КПК України; 3) недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні.

Тим самим ВРП у питаннях зняття суддівської недоторканості має виконувати функцію судового контролю, а її рішення про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом мають підлягати прямому застосуванню, без подальших рішень слідчого судді.

Водночас, рішення ВРП мають бути вмотивовані та обґрунтовані дослідженими доказами, і за своїм змістом повинні відповідати ст.196 КПК України (Ухвала про застосування запобіжних заходів). ВРП має вирішувати питання і щодо можливості продовження строків тримання судді під вартою.

Крім того, вважаю, що у майбутньому має бути вдосконалено і кримінально-процесуальне законодавство у питаннях застосування щодо суддів негласних слідчих (розшукових) дій чи оперативно-розшукових заходів. У ВРП має бути утворений спеціальний орган, до якого зокрема входить Голова Верховного Суду та інші уповноважені члени ВРП для вирішення даних питань та ухвалення конкретних рішень.

Список використаних джерел

1. *Модернизация статуса судьи: современные международные подходы* / отв. Ред. Т. Н. Нешатаева. – М.: Норма : ИНФРА-М, 2011. – 336 с.

2. *Бенедисюк І. М.* Нові конституційні повноваження та порядок формування Вищої ради правосуддя / І. М. Бенедисюк // IV судово-правовий форум «Судова реформа: стан та напрями розвитку». – 17-18 березня 2016 р. – Юридична практика, 2016. – С. 24.

Прилуцький С. В. Вища рада правосуддя – самостійний орган судової влади України!? (актуальні питання новітнього конституційного формату)

Судова конституційна реформа 2016 року внесла кардинальні зміни до системи вітчизняного правосуддя. Одне із ключових перетворень торкнулося організації та

функцій Вищої ради юстиції. Дана робота присвячена теоретичному аналізу правового статусу Вищої ради правосуддя, порядку її організації та функціонування. Окремим, та найбільш дискусійним аспектом публікації стали питання щодо юрисдикційних повноважень даного органу.

Ключові слова: конституційна реформа, суд, судова влада, Вища рада правосуддя.

Прилуцкий С. В. Высший совет правосудия – самостоятельный орган судебной власти Украины!? (актуальные вопросы нового конституционного формата)

Судебная конституционная реформа 2016 года внесла кардинальные изменения в систему отечественного правосудия. Одно из ключевых превращений коснулось организации и функций Высшего совета юстиции. Дана работа посвященная теоретическому анализу правового статуса Высшего совета правосудия, порядка ее организации и функционирования. Отдельным, и наиболее дискуссионным аспектом публикации стали вопросы относительно юрисдикционных полномочий данного органа.

Ключевые слова: конституционная реформа, суд, судебная власть, Высший совет правосудия.

Priluckiy S. High Council of Justice - an independent body of the judiciary of Ukraine!? (topical issues of the new constitutional format)

The judicial constitutional reform of 2016 brought about radical changes in the system of domestic justice. One of the key transformations concerned the organization and functions of the Supreme Council of Justice. This work is devoted to the theoretical analysis of the legal status of the High Council of Justice, the order of its organization and functioning. Separate, and the most controversial aspect of the publication were questions about the jurisdictional authority of this body.

Key words: constitutional reform, court, judicial power, High Council of Justice.